

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Evgraphi commentvm continens

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1908

Eunuchus V

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1594)

et mei semper memineris. et quia metuit parasitus, quantum potest refregit audaciam Chremetis et miserere se dicit, quod talem inimicum militem faciat, cui repugnare
 805 non possit. — **35** PRINCIPIO EAM DICO ESSE LIBERAM hic iam respondetur militi repetenti puellam et primum op-
 809 uim faciat in Thaidem. — **39** AVDIN TV HIC FVRTI SE ALLIGAT dum haec tibi proponit, furti sibi crimen inten-
 814 dit. — **44** VT FORTES DECET MILITES DOMI FOCIQVE FAC 10 VICISSIM VT MEMINERIS quoniam pro labore satis exactum est, uicibus id age, ut procures milites et memineris foci et domi, ad cibos scilicet praeparandos.

V.

1.

817 **1** PERGIN SCELESTA MECVM PERPLEXE LOQVI et haec coniecturali modo accusat, quippe cum quaeritur, an uirgo 15
 820 uitiatia sit. denique argumenta colligit **4** VIRGO CONSCISSA VESTE LACRIMANS OBTICET. ita in eo quod dixit 'obticet' satis plenum est: nam si iniuria fuerat, facile loqueretur,
 829 nunc uero tacet, quae est pudoris amissio. — **13** QUID AIS SACRILEGA ISTVCINE INTERMINATA SVM HINC ABIENS TIBI 20 quasi intendit crimen, quod neque custodierit uirginem.
 831 at illa praecepto se paruisse respondit **15** QUID FACEREM
 832 ITA VT IVSSISTI SOLI CREDITA EST. — **16** SCELESTA OVEM LVPO COMMISISTI praedam, inquit, praedatori dedisti. —
 833 DISPVDET ualde ego hic et uehementer erubesco. — **17** SIC 25

1 memineris] misereris *LV*¹ | quae metui *LVS* || 2 refringit *GB'* || 3 cui] cum *LGVS* || 6 nobilissimi *Lindenbr.*:
 -ma *codd.* || 7 deprecetur *LGV*, edicatur (militi) *S* || 9 proponitur *LVS* | sibi *W.*: tibi *codd.*; nisi fort. *Euagr.* *TE legit* ||
 12 age *W.*: agit *codd.* | et *W.*: sed *codd.* || 17 ita — obticet *om. L* || 19 amiss(i significat)io? || 20 hinc] hodie *LGV*¹ ||
 21 intendat *L* | neque] non *GB'*; fort. non aequae || 23 uti *FGV*, *om. L* || 24 inquam *L α*

- MIHI DATA ESSE VERBA sic me esse deceptam. — QUID
 ILLIC HOMINIS EST hic intelligitur reuerti Chaeream adhuc
 eunuchi ueste indutum, sicuti post cognoscitur, et ideo
 834 miraculum fit **18** ERA MEA TACE OBSEURO SALVAE SVMVS. —
 838 **22** VIDE AMABO SI NON CVM ASPICIAS OS IMPVDENS VIDE- 5
 TVR 'amabo' dixit, quod semper inter poetas nulla signi-
 ficatione est. est autem sensus talis: uide impudentiam,
 uide aspectum, quemadmodum incedit. os ergo impudens
 uidetur, cum aspicias uenire. et quasi aliquid meretrix
 839 dixerit, ita subiungit **23** NON EST, quasi: negas esse quod 10
 dico? et hoc ut confirmet, adiungit 'cur igitur tanta con-
 fidentia fretus incedit?'

2.

- 840 **1** APVD ANTIPHONEM VTERQVE MATER ET PATER QVASI
 DEDITA OPERA DOMI ERANT VT NVLLO MODO INTRO IRE
 POSSEM QVIN VIDERENT ME haec scaena iniuriarum actio- 15
 nem tenet. reum facit Chaeream meretrix iniuriae, at ille
 se ueniali statu purgat dicens se quod fecerit amore fe-
 cisse. ac primo quidem loquitur, cur non mutata ueste
 845 nunc uenerit. — **6** IN ANGIPORTVM QVODDAM DESERTVM
 angiportum dicimus uicum et angustum et tortuosum, 20
 850 nam anguis modo flectitur. — **11** ADEAMVS BONE VIR DORE
 SALVE fingit adhuc meretrix illum eunuchum esse, ut
 in sic salutatum facilius tamquam subiectum et sibi
 855 deditum inuehi possit. — **16** HANC METVI NE ME CRIMI-
 NARETVR TIBI hanc, inquit, Pythiam timui, ne me reum 25
 856 apud te faceret. — **17** EHO PAVLVLVM IMPVDENS an paul-
 lulum hoc esse tibi uidetur uirginem uitare ciuem? hic
 iam intelligimus, quod non eunuchum credat esse cum
 quo loquitur meretrix, uerum adhuc latet, quis iste sit.

1 ESSE] est LV¹, sunt SV² || 2 illu L, illuc V | cherea L ||
 5 VIDETVR om. L || 6 amabo etc.] cf. IV 3, 21 || 7 est I. G, po-
 nitur FB', om. rell. | talis sensus FG α || 13 pater et mater FS ||
 19 uenerit Zeune: -nit codd. || 20 uicum ante DESERTVM codd. ||
 22 ut in Zeune: ita ut F, ita rell. || 23 <in> subiectum ? ||
 24 ME om. LVS

- ita quoniam ille conuictus est de uitata uirgine, genus
dissensionis adhuc tamquam seruus proponit, ut dicat
858/61 **19** CONSERVAM ESSE CREDIDI. — **22** QUID ITA VERO DE-
BEAM QVICQVAM ISTI FVRCIFERO SI FECERO PRAESERTIM CVM
SE SERVVM FATEATVR TVVM nihil est, inquit, quod metuum, 5
si iniuste aut per iniuriam aliquid fecero, maxime cum
864 hic se seruum tuum fateatur esse. — **25** MISSA ISTAEC
FACIAMVS hic iam meretrix sublata simulatione accusat
adulescentem iniuriarum dicitque non dignum factum ab
eo, qui fecit ita, etsi digna pati potuerit ipsa. exprimit 10
deinde, quid incommodi sibi euenerit ex uitata uirgine,
quod non possit suis illam ita uti decuerat reddere et
maximum beneficium et perpetuam gratiam collocare. —
872 **33** AT NVNC DEHINC SPERO AETERNAM INTER NOS GRATIAM
defensionem suam adulescens a spe promissionis inchoat: 15
dicit enim aeternam fortasse ex hac re futuram gratiam.
hoc enim intelligi uult, quod illam sit ducturus uxorem.
873 denique adiecit **34** SAEPE EX HUIVS MODI RE QVAPIAM ET
MALO PRINCIPIO MAGNA FAMILIARITAS CONFLATA EST FRIQUEN-
ter, inquit, ex tali re aliqua et initio non bono ad familiarita- 20
tem maximam concordiamque peruentum est. 'huiusmodi re
quapiam': comico loquendi stilo 'quapiam' aliqua intelli-
876 gimus. — **37** EQVIDEM POL IN EAM PARTEM ACCIPIOQVE
ET VOLO intelligit meretrix, quid sibi ab adolescente dictum
sit, et ideo adiecit 'hoc quidem accipio ex dictis tuis, quod 25
877 uehementer desidero'. — **38** VNVM HOC SCITO CONTVMELIAE
NON ME FECISSE CAUSA SED AMORIS hic <est> illa defen-
880 sio, quam ueniamem supra diximus. — **41** NON ADEO IN-

1 illo *FB'V*², *om. GS* | genus vel gentis (ing- *F*) *codd.* ||
2 dissensiones *GB'V*²*S* || 3 abeam *FGB'* (*cf. Don.*) || 4 si fecero
(*om. B'*) *post praesertim codd.* || 5 *se om. LVS* | fateatur *B'*,
-tetur *G*, -teretur *rell.* | suum *LVS* || 6 maxime *om. L* || 7 *se*
GB', *om. rell.* || 9 -que] -que quia *B'*, quia *rell.* || 11 uenerit
LFα || 12 decuerat] decreuerat *Lindenbr.* | reddere *om. L* ||
15 ab spe *FG*, ab (ob *VS*) *se LVS*, a statu *B'* || 16 ex hac
re] exacro *L¹V¹*, exsacro *V²*, ex saeto *S*, ex hoc *F*. ex hoc
facto *B'* || 22 aliquam (-quid *G*) *codd.* || 23 occipioque *L*, accipio
FG || 27 est *add. W.*

- HVMANO INGENIO SVM CHAEREA quoniam meretrices ab amatoribus suis quasi quasdam exigunt poenas, ideo se purgat, ut dicat non tam inhumano ingenio esse, ut amor
- 884 quid sit ignoret. — **45** NON AVSIM quoniam Pythias dixerat timendum esse dominae Chaeream, hoc est ne quam 5
uim illa pateretur, respondit ille 'non audeo': scit enim
- 889 fratris amicam esse. — **50** TAMEN SI PATER pendens haec oratio sensum plenum habet 'tamen si uoluerit pater'. sed continuo cum hoc intellexisset adulescens respondit QUID VOLET SCIO CIVIS MODO HAEC SIT. apud Athenas de- 10
decoris maximi fuerat non ciuem ducere uxorem, unde et in Andria (*III 1, 11*) Simo ita loquitur 'adeone tu demens? ex peregrina?' — **51** PAVLVIVM OPPERRIER expecta.
- 896 — **57** IMMO PERCVPIO duobus modis intelligitur: cupiditas adulescentis, ut ingredi *uellet domum: uel quoniam* <*** uel quoniam> *illic ea puella est, quam uidere desiderat.* denique hoc intellexit Pythias et propugnat dicens QVAM TV REM
- 897 ACTVRA ES. — **58** HVNC TV RECIPERE DISPONIS POST HAEC *post tantam turbam et tale scelus adhuc uirum istuc in-* 15
tromittis? — **60** DABIT HIC PVGNAM ALIQVAM DENVO pro- 20
prium *uerbum* est et familiare ad expressionem: semper cum aliquid fieri dicitur, *melius dicitur dari*, ut (*Verg. Geo. III 265*) 'quid quae imbelles dant proelia cerui?' et hic 'da-
- 901 bit aliquam pugnam'. — **62** NON POL CREDO CHAEREA NISI SI COMMISSVM NON ERIT uerbis talibus fidem non habeo neque 25
quod dicis *non* fieri credo, nisi *non* fuerit factum. —
- 905 **66** PERII HERCLE OBSECO ABEAMVS INTRO ex hoc expri-

2 exigant *codd.*, corr. *W.* || 4 ignorem β *V* | quondam *codd.*, corr. *Lindenbr.* || 5 esse *F*, est *rell.* | domini (-na *G*) ne *LVB'* | cherea *GB'* || 6 illa *F*, ille *rell.* || 12 tu] est *Ter.* || 13 paulum *LS* | operior *LV¹* | expectare *F* (*edd.*) || 14 PERCVPIO] peroppidum *LGV^S* | <hoc> duobus *B'* | intelligitur *B'*, -guntur *rell.* | cupiditas *W.*: cupit *codd.* || 15 adulescens *GB'* | ut *L*, ui (quod ui *F'*) *rell.* | uelle *G* | uel *om. G* | *lac. (suppl. adhuc eunuchi ueste indutus est, cf. ad v. 68; 60; V 6, 1; 14) sign.*, uel quoniam *suppl. W.* || 16 denique] *hic inc. cod. P; de V v. praef.* || 17 propugnat *Lindenbr.*: perp- (pugnat *G*) *codd.*: rep-? || 18 DISPONIS] deponis (ponis *G*) uel (*ante ACTVRA*) *add. LG* || 21 familiae *LF* | <nam> semper? || 25 si *om. L* || 26 dicis *F*, -it *rell.*

mitur, quod supra (v. 57) dixit 'immo percupio': uiso enim
 Chremete, noto et nobili uiro, uehementer erubescit, quod
 908 cum eunuchi ueste sit. — 69 VIRGO quidam intelligunt:
 confusus es ita, quasi uirgo sis: erubescis ex ueste et
 confusionem pateris, quam uirgo patitur, quam uitasti. est 6
 rursus et quasi admonitio, ut et pudori non sit, quod ista
 909 ueste indutus est, *siquidem uitauit uirginem.* — 70 I PRAE
 SEQVOR antecede, *ego te sequor.*

3.

910 1 QUID QUID VENIRE IN MENTEM NVNC POSSIT MIHI haec
 scaena consilium quaerentis ancillae tenet, quemadmodum 10
 se possit ulcisci *et iniuriam factam; deinde admonitionem,*
 913 *ut Chremes cum nutrice ingrediatur.* — 4 VIDEO SED NIHIL
 PROMOVES expressit tardos gradus ancillae ambulantis:
 'motum' inquit 'corporis uideo, sed itineris nulla pro-
 915 gressio est'. — 6 AC MEMORITER *ut non cum difficultate* 15
 919 *cognoscat, sed praesenti memoria uniuersa colligat.* — 10 VIDE
 VT OTIOSVS* IT attende inquit, <ut> *Parmeno securus*
 920 *ambulat et otiosus.* — 11 SPERO ME HABERE QVI HVNC
 <MEO EXCRVICEM> MODO credo iam me repperisse consilium,
 quemadmodum istum tormentis afficiam *et cruciem pro* 20
 921 *mea uoluntate.* — 12 IBO INTRO DE COGNITIONE VT CERTVM
 SCIAM *pergam intro, ut cognoscam, an puella cognoscatur.*
 α*[15] id est securus.

4.

923 1 REVISO QUIDNAM CHAEREA HIC RERVVM GERAT haec
 scaena allocutionem tenet serui gloriantis, quod consilio 25
 <suo> tantum beneficium dederit, uti amorem ei difficillimum
 explicauerit. *et haec ergo gloriae est exultatio, eiusque par-*

4 sis] sic FG || 5 quam 1. G, quod *rell.* | patiatur LFPS ||
 6 et 1. om. G α (recte?) || 8 <id est> antecede α | sequar G,
 (ex -or corr. m. 1) L || 10 retinet L (cont-? cf. V 5, 1; al.) || 13 <uel>
 expressit L | gressus FS || 14 motum B', -dum *rell.* || 16 agnos-
 cat G || 17 IT] sit *codd.* | ut *add. Lindenbr.* || 20 tormentis istum
 α || 26 gloriae W.: -ria *codd.* | exaltatio L¹ | eiusque] cuius α

- 926 tes enumerat **4** QVOD EI AMOREM DIFFICILLIMVM ET CARISSIMVM
A MERETRICE AVARA VIRGINEM QVAM AMABAT EAM CONFECI SINE
MOLESTIA SINE SVMP TV SINE DISPENDIO. sed haec quasi parua
dicit: illud maxime prouidisse gloriatur, quemadmodum
adulescens iam meretricum ingenia et mores cognosceret, ⁵
- 924 uti, cum cognouisset, semper odisset. — **2** QVOD SI ASTV REM
TRACTAVIT quod <si> ipse per astutiam et calliditatem per-
930 fecit rem. — **8** ID VERO EST MIHI QVOD EGO PVTO PALMA-
RIVM hoc est: quod ego arbitror mihi esse gloriosum, ibi
936 palmam debere summam.* — **14** LIGVRRIVNT iam supra ¹⁰
(II 2, 4) dixi: leuiter cibos tangunt. cui contrarium ab-
939 ligurrare, quod significat absumere. — **17** QVO PACTO EX
IVRE HESTERNO expressit meretricum sordes, quas in domo
habent, siquidem praeter cetera et ius dixit hesternum*,
uel quod ab amatore tulerint aut in domo fuerit ac reman- ¹⁵
942 serit, quod foris cenauerint. — **20** VT NE IMPVNE IN NOS
943 ILLVSERIS ne sine poena nobis iniuriam feceris. — **21** PRO
DEV M FIDEM FACINVS FOEDVM dum egreditur Pythias, fingit
adulescentem Chaeream intus captum et pro moecho deprehen-
sum poenam ex consuetudine passurum, quo facilius Parmeno ²⁰
946 terreatur. — **24** QVAE FVTVRA DICVNT EXEMPLA IN EVM IN-
DIGNA exemplum significat grauem poenam, scilicet quae
ceteris possit esse exemplum. nam ipse post (V 6, 21)
951 sic dicit 'uterque in te exempla edent.' — **29** VIRGINEM ISTAM
THAIDI QVAE HODIE DONO DATA EST SCIS ISTAM CIVEM ESSE ²⁵
uti uitiatori crimen increseat, dicit uirginem esse ciuem
et eius fratrem adulescentem esse nobilem, qui ad uin-
α*[10] nam idem est palmarium quod palma (cf. Schlee).
*[14] quod significat aquam pinguem (hic desinit B).

1 EI om. LG || 4 quemadmodum] ut α || 5 et mores] mo-
resque α || 6 uti L, ut rell. || 7 si add. W. | perficiet codd. ||
8 EST om. L || 10 summam] sumi α | iam] ut α || 11 alligurrare α ||
15 retulerint? || 17 pro] nova scaena incipit in F || 20 poenas FG ||
22 significat] dicit α || 23 esse possit G α | <ad> exemplum α |
ipse — dicit (-xit LG)] alias dixit α || 24 exempla in te F ||
dent LG || 25 hodie quae G || 26 ut α || 27 esse (et α) nobilem
ante eius codd.; et nobilem post adul- repet. α | ad uindictam
qui codd., transp. W.

- dictam scilicet facile possit propter adolescentiam consur-
gere et propter nobilitatem et quod in iracundia habet sine
timore complere. praeterea est, ut dixit, et uiolentissimus
957 frater, uti et a moribus iam poena cumuletur. — **35** NVNC
MINITATVR ID QVOD MOECHIS SOLET hic intelligimus quae- 5
dam in moechos esse supplicia* uel ad crudelitatem uel ad
turpitudinem. haec Pythias reticet ac nescire se dicit. —
959 **37** QVID TANTVM hoc est: quantum est istuc facinus. —
960 **38** QVIS HOMO PRO MOECHO VMQVAM VIDIT IN DOMO MERE-
TRICIA DEPREHENDI QVEMQVAM et supra (II 3, 91) isto con- 10
silio usi sunt, ut impunitatis spem sibi in domo meretricis
pollicerentur. ita et nunc arguit Parmeno, quod pro moecho
962 in domo deprehensus sit meretricia adulescens. — **40** DICO
EDICO VOBIS NOSTRVM ESSE ILLVM ERILEM FILIVM uti ira-
cundiam uel meretricis uel quilibet ille temperare possit, 15
maluit qui ille adulescens sit confiteri, ut propter nobili-
963 tatem non in eum aliquid constituatur. — **41** NE QVAM IN
ILLVM THAIS VIM FIERI SINAT bene adiecit 'Thais': ne fieri
sinat aliquam uim illa Thais, quae amatorem habet eius
964 fratrem. — **42** ATQVE ADEO CVR NON EGOMET INTRO EO 20
credit iam se domino posse succurrere; uerum quoniam
Pythias mentitur, metuit uehementer, ne ingressus aliud
inueniat Parmeno, quam ipsa narrauit. ideo obsistit et
prohibet <et> eundem terret, ne ingredi uellet, quod omnes
illi potius irascuntur, quod iam credunt ipsius consilio 25
967 esse cuncta perfecta. — **45** ECCE AVTEM VIDEO RVRE RED-
EVNTEM SENEM pater Phaedriae et Chaercae nunc rure ad-
uenit. et supponit deliberatiuae speciem, utrum indicet do-
mino an non. ut oportuit, celeri consultatione quid facien-

α*[6] uel spadari uel aliud quilibet.

3 implere G | est — uiolentissimus] dixit esse uiolen-
tissimum α || 4 frater om. F | amoribus codd. || 7 se om. L ||
8 istud FG || 15 posset α F || 19 bene — Thais om. G || 19 eius
fratrem habet amatorem α || 21 <et> iam F, iam <et> G ||
23 parmeno aliud inueniat α || 24 et add. W. | omnes om. L ||
28 supponit] sc. Parmeno

dum esset elegit dicens necessitatem esse dicendi. ita et honestum et utile semper uincitur, si modo necessitas sit, sub qua aliter quam cogitur fieri non potest.

5.

- 971 **1** EX MEO PROPINQVO RVRE HOC CAPIO COMMODI haec scaena narrationem continet, quemadmodum filius eius in 5 domo meretricis pro eunucho captus sit, simul cum defensione et adulescentis, qui captus est, et ipsius, qui narrat, ne uideatur ipse suis ad periculum consiliis dominum impulsisse. — EX MEO PROPINQVO RVRE HOC CAPIO COMMODI ex agro uicino solo mihi commoda ista sunt, hoc est 10 quod numquam aut urbis satietatem aut uillae capio: cum primum enim satietas esse coeperit, loci commutatione mutatur. — **5** QVEM PRAESTOLARE PARMENO HIC ANTE OSTIVM quem expectas? sed notandum, quod hic per accusatum protulit 'quem praestolare, Parmeno?', at uero Cicero (in 15 *Catil. I 9, 24*) per datiuum 'qui tibi ad forum Aurelium praestolarentur armati'. — **9** ERE PRIMVM TE ARBITRARI ID QVOD RES EST VELIM QVICQVID HVIVS FACTVM EST CVLPA NON FACTVM EST MEA antequam crimen uel admissum ali- quod facinus narraret, prius uoluit quod factum esset a 20 se remouere, quod factum sit, sua culpa non factum. 'ne me' inquit 'spectes' (v. 18), hoc est: non de me esse credas. sed hoc stulte factum: nisi enim crimen uel facinus ipsam dixisset, purgare non debuit personam suam. ideo senex interrogat, quid factum sit, et Parmeno RECTE inquit 25 OPORTVIT REM PRAENARRASSE ME hoc est: crimen, quod est admissum, prius oportuit dicere et sic adhiberi in

5 eius] senis Zeune || 6 sit om. L || 7 et 1. om. G | ipsius] eius α || 8 ad periculum suis α || 10 <id est> ex solo <et> uicino agro α; ex agro uicino post sunt β | ista W.: ita codd. || 12 enim om. G || 14 set L, et F' || 17 TE om. L | arbitrare L || 19 EST om. L || 20 esset] est G || 21 ne — 22 credas fort. del. || 26 <ante me> hoc L || 27 est] esse L, esset (est F') post admissum FG

982 omnibus purgationem. — **12** EMIT QVENDAM PHAEDRIA EV-
 NVCHVM cum Aethiopissa simul empta sit, tantum de eunuchō
 narrat, quia et ipse pertinet ad causam et ne dominum
 986 in muneribus onerare uideatur. — **16** HEM IAM SCIT ILLE
 QUID MERETRIX SIET AN IN ASTV VENIT ALIVD EX ALIO 5
 MALVM licet breuiter supra Parmeno utrumque narrauerit,
 uel ipsum emisse meretrici uel Chaeream amare coepisse,
 tamen utriusque calamitatis sensu senex grauiter indignatus
 conqueritur 'scit iam ille quid meretrix siet?' ita non adu-
 lescenti crimen instituit quod uir sit, sed quod scit quid 10
 meretrix siet. 'an quia quodam astu et quadam calliditate
 mala haec mihi ingeminata sunt, ut aliud malum mihi
 ex alio nasceretur?' ex malo enim comparati eunuchi aliud
 malum est, quod minor filius coeperit amare meretricem.
 988 — **18** ERE NE ME SPECTES ME IMPVLSORE HAEC NON FACIT 15
 narrata causa redit ad defensionem suam, quam supra
 992 dimiserat. — **22** HVNC PRO MOECHO POSTEA COMPREHEN-
 DERVNT INTVS bene ita 'pro moecho' dixit, quia in domo
 993 meretricis moechi crimen est nullum. — **23** ET CONSTRIN-
 994 XERVNT hoc est uinculis alligarunt. — **24** AVDACIAM ME- 20
 RETRICVM SPECTA iam seruus meretrices accusare coeperat
 et audaces dicere, ut exinde a crimine suo per accusa-
 tionem auocet dominum. — NVM QUID EST ALIVD MALI
 DAMNIVE QVOD NON DIXERIS 'mali' pertinet ad hoc, quod
 Chaerea pro moecho intus est deprehensus et ligatus, 25
 'damni' ad illud, quod est a Phaedria emptus eunuchus.*

α* [26] Iussus Laches a Parmenone ingredi in domum Thaidis,
 ubi putabat filium suum uinctum teneri, sicut ei men-

1 phedria quendam α || 2 aethiopia LG | simul sit empta
 F, et LG, om. α | tantun<dem> α, tamen G || 3 quia F, qui
 rell. | et 2. om. G || 9 sciat L, sciat P | ille iam α | adulescente
 codd., corr. Lindenbr. || 10 quid F, q2 rell. || 13 ex <alio> enim
 malo α || 16 narrata W.: -tio codd. (cf. p. 130, 16) || 17 compr —
 INTVS] comprehenderit L || 18 ita<que> α || 23 aduocet P,
 uocet L, reuocet F, prouocet G || 24 <quod dicit> mali α |
 quod chereas α, quēdā ad chereā LG, quod est a cherea F ||
 25 <et hoc> pro β

α tita fuerat Pythias, inuenit eum pacatissime sedentem cum Thaide. sed eis intulit magnum risum pulsans prae dolore filii et cursu utpote senex miroque modo derisus est a Pythia. unde ipsa glorians tali modo quia derisisset (-ent *V S*) illos, coepit gaudens dicere (*haec pertinent ad V 6, 1, cf. Schlee p. 111, Bruns I p. 255, Mai p. 42*).

6.

- 1002 **1** NVMQVAM EDEPOL QVICQAM IAM DIV [OPTANDVM] QVOD
MAGIS VELLEMI EVENIRE MIHI EVENTIT QVAM QVOD MODO
haec scaena continet insultationem, quod, cum ingressus
esset senex quasi timidus ac sollicitus de filii poena, in-
uenerit filium suum indutum ueste eunuchi: quod se 5
Pythias per dolum fecisse laudat, ut Parmeno deciperetur
ac metu territus domino indicaret, quod celare debuerat.
pulchre autem factum, quod metu quodam compulsus senex
ingressus est domum meretricis, ut filio subueniret. et
sic, dum illic Chremes est adulescens, frater uitiatae uir- 10
ginis, illic et adulescentis Chaeraeae promissio ad nuptias
completur. — **11** QVID ILLICONE TE CREDERE OPORTUIT EA
1012 QVAE DIXI accusat Parmenonem stultitiae, primum quod
crediderit ea, quae sibi et ab ancilla et ab irata diceren-
tur, deinde quod ea, quae celare debuerat, indicauerit 15
1013 domino. — **12** AN PAENITEBAT FLAGITII TE AVCTORE QVOD
FECISSET ADVLESCENS an, inquit, te paenitebat eius flagitii,
quod factum esset ab adulescente, <***> indicare patri et
1015 prodere, quo eius facinus publicaretur? — **14** NAM QVID ILLI
CREDIS ANIMI TVM FVISSE qualem, inquit, credis adulescenti 20
fuisse animum eo tempore, quo se uisum uidit a patre,
1018 quod eunuchi ueste esset indutus? — **17** ITANE LEPIDVM
TIBI VISVM EST NOS IRRIDERE *SCELVS* hoc est 'tu scelus'
id est scelerata: sic enim res ipsa ponitur pro persona,

1 OPTANDVM non est *Ter.* || **6** uti *FG* || **7** indicaret domino α ||
12 credere ea quae dixi oportuit te α (= *Ter.*) || **14** crediderit
W.: credit *codd.* || **18** factum esset *om. L* | *lac. sign. Lindenbr.*;
fort. suppl. nisi posses etiam || **20** TVM] misero cum β , tum illi
misero α | adulescentis α || **22** esset] sit α || **23** tui scelus *LF*

- ut Sallustius (*Catil. 14, 1*) 'ad hoc facinorum circum se
 1020 tamquam stipatorum cateruas habebat'. — **19** IN DIEM ISTVC
 PARMENO EST FORTASSE QVOD MINARE uideris quid mihi
 miniteris: meum supplicium adhuc imminet et impendet
 1021 et interim punieris. — **20** QVI STVLTVM ADVLESCENTVLVM 5
 NOBILITAS FLAGITIIS hoc est: peccatis notum omnibus red-
 dis ET EVNDEM INDICAS. — VTERQVE EXEMPLA IN TE EDENT*
 adulescens, qui nobilitatus est flagitiis, et pater, cui hoc
 est te indicante proditum, edent in te exempla, hoc est
 1024 poenas tibi imponent. — **23** EGOMET MEO INDICIO MISER 10
 QVASI SOREX HODIE PERII quietus enim dum semper est
 sores, uel uoce uel strepitu se prodit et indicat, quo fa-
 cilius capi possit.

α^* [7] id est component. exemplum dixit pro tormento.

7.

- 1025 **1** QVID NVNC QVA SPE AVT QVO CONSILIO HVC IMVS 15
 inducitur in hac scaena miles Thraso ad Thaidem reuerti
 uelle, ut recipiatur a meretrice, quoniam se intelligit ex-
 clusum. eius autem posterior uis est, quamquam hoc
 dissuadet ei parasitus, sed quoniam colax est, dat consen-
 1027 sum. — **3** QVI MINVS QVAM HERCVLES SERVIVIT OMPHALAE 20
 Omphalam dicitur Hercules uehementer amasse ita, ut
 muliebri ipse indutus habitu opera quoque feminea fa-
 ceret et habitum suum amicae eidem daret. ergo miles,
 quoniam se seruiturum esse meretrici dicere uolebat, ne
 turpitudinem, quod miles esset et meretrici seruiret, subire 25

1 sallustius <in iugurtino> α || 3 EST *om. LG* | minitare
F α || 5 interim *F*, iterum *rell.* | punieris *LG P¹* (*recte?*) || 9 te
 indicante (*hic desinit cod. L*) | indicatum id est α | exempla
 tormenta α || 11 semper] super α || 17 meretrice] Thaide α |
 exclusum <esse> α || 19 ei *om. FSV* || 21 amasse uehementer α ||
 22 indutus muliebri α | ipse *om. F* | femine β || 25 meretrici
 seruiret *W.*: uiret (*ol. sscr.*) meretrici se (seruire uel *G, om. F*)
codd. | subicere *P²VS*

uideretur, exemplum ab Hercule suscepit. ita enim gloriosi faciunt, ut peccent et peccati tunc se habere profiteantur exempla. — 4 VTNAM TIBI COMMITTIGARI VIDEAM SANDALIO CAPVT* utinam tibi comminui et percuti uideam caput, ut uere seruire uidearis. hoc quidem paululum 5 summissiore uoce parasitus dixit.

α* [4] sandalium neutro genere genus calciamenti est.

8.

1031 1 O POPVLARES ECQVIS ME VIVIT HODIE FORTVNATOR exultationem haec scaena habet, quod Chaerea consilium suum complere potuerit. est ergo hic allocutio gaudentis. laudat autem Parmenonem, se atque fortunam: Parmenonem, quod consilium dederit, se, quod aggressus sit, fortunam, quod cuncta compleuerit. mox ea, quae intus acta sunt, narrat et sibi esse sponsam et illam cognitam ciuem et meretricem tantum fratri esse Phaedriae et militem exclusum. idcirco Parmeno adiecit 10 FRATRIS IGVTVR THAIS 15 TOTA EST. hoc cum miles audisset, uehementer in amoris flammam incensus deliberat, quid facere debeat. sumit consilium, ut hos roget. ac primum allocutio. rursus interponitur Phaedria, qui exultationem gaudii sui exprimit et de suis facultatibus gaudet gratiasque agit patri, quod 20 festiue et iocunde interueniens cuncta compleuerit.

1049 19 DI VESTRAM FIDEM INCREDIBILIA PARMENO MODO QVAE NARRAVIT ingressus Parmeno Phaedriae narrauit uniuersa, quae dixerat frater. ita cum fratrem continuo uidisset, nihil aliud dixit quam gaudium et laetitiam habere se, <quod> dicens iam ostendit se cuncta a Parmenone

2 peccandi α || 7 et quis *codd.* | hodie uiuit α || 8 <in> hac scaena *codd.*, *corr. Lindenbr.* || 12 quod *W.*: quae *codd.* || 17 deliberat *om. F* || 18 ac *F*, ad *rell.* || 19 qui] quod *G*, quam *F* || 20 patri *om. F* || 22 DI] *novae scaenae initium in codd.* || 25 frater *om. F* | fratrem *F*, -ter *rell.* || 27 quod *add. W.* | se 2. *om. F*

- 1051 cognouisse. — **21** NIHIL EST THAIDE HAC FRATER TVA
DIGNIVS QVOD AMETVR melius nihil, quod amari possit. —
- 1053 **23** TV MIHI ILLAM LAVDAS utique cum scias me amatorem,
quodammodo superuacuum est, mihi illam quod laudas. —
PERHI QVANTO MINVS SPEI EST TANTO MAGIS AMO amorem 5
etiam concitari manifestum est et rursus, ut hic Terentius
dixit, desperatione incendi. uerum illa desperationis qua-
dam spe, †ducatur quod peruenire possit, amor minus incen-
ditur. denique hic miles, quoniam recipi se in partem sperat,
idcirco 'quanto minus spei est' inquit 'tanto magis amo'. — 10
- 1054 **24** PERFICE HOC PRECIBVS PRETIO hic persuadet †Parmenoni,
uti, quocumque pacto hoc compleatur, ad meretricem pos-
sit admitti. — **26** SI QVID COLLIBITVM EST NOVI TE ironia
est 'si quid collibitum est.' — DONVM PRAEMIVM A ME OPTA-
TO ID OPTATVM FERES 'nouit te: hoc si feceris, quod uis 15
donum praemio' — dona scilicet sunt, quae ultra meri-
tum sunt; praemium uero est, quod quasi ob meritum
datur —, 'hoc' inquit 'a me poscito: id cum optaueris,
accipies'. proprium enim uerbum est, ut 'optet praemium
uir fortis quod uolet'. — **28** SI EFFICIO HOC POSTVLO 20
uaria distinctio: quidam enim sic distinguunt 'si efficio
hoc', ut postea subiungant 'postulo'. — VT MIHI TVA DO-
MVVS TE PRAESENTE ABSENTE PATEAT parasitus nihil aliud
desiderat praemii loco nisi ut sibi cibus suppeditari pos-
sit et, siue praesens miles siue absens sit, numquam uo- 25
catus, semper tamen ad cenam ueniat. — **30** DO FIDEM FV-
TURVM futurum hoc esse iam fidem promitto et spondeo [ut
(*Verg. Aen. XI 230*) 'pacem Troiano ab rege petendum'].

1 cognosse β || 3 MIHI] thaidem *codd.* (*gloss. ad ILLAM*) ||
4 quod *om. F* || 8 ducatur quod p. p.] cum datur quoad p. p. ? ||
9 hic *Zeune*: hoc *codd.* | recepisse *codd.*, *corr. Lindenbr.* || 11 Par-
menoni] *immo* Gnathoni | ut α | <et> ad *G* || 13 collibuit *FP* |
nouiteronia *G*, nouit (*om. F*) yronia *F* α || 14 siquid] quicquid
codd. || 15 si hoc α | effeceris *F* || 16 dona — quae *W.* (*duce*
Schoellio): donasse atque *codd.* || 17 sunt <donā> α || 21 sic
<dicunt sic> *codd.* || 22 hoc] huic *codd.* || 24 cibus *Lindenbr.*:
-os *codd.* || 27 ut — petendum *secl. W.* (*interpolator fidem*
futurum comparavit cum pacem petendum)

- 1063 — **33** SCIN QVAM FRETVS si praesumis, inquit, de nobis, praedico, ut scias istam nos habere sententiam, quod, si te in hac platea aliquando inuenerimus, ita accipieris, ut numquam tibi subuenire possit ista defensio, quod alium
- 1066 quaerebas aut iter quod hac te habere dicas. — **36** NON COGNOSCO VESTRVM TAM SVPERBVM hoc, quod respondistis tam superbum, uestrum esse non cognosco nec credo. —
- 1067 **37** PRIVS AVDITE PAVCIS haec deliberatiuae species est, uti deliberet Phaedria, <an> riualem in partem meretricis recipiat. est ergo principium ab utili collocatum, cum dixit
- 1069 SI PLACVERIT FACITOTE. — **39** PRINCIPIO EGO VOS AMBOS CREDERE HOC MIHI VEHEMENTER VOLO in hoc principio rursus Gnatho, quoniam scit odiosum militem, interponit se <et quod facit suae> utilitatis causa facere confitetur. uerum ne sibi consulere intelligatur tantum, cum utique alienus sit qui
- 1071 cupiat persuadere, adiecit **41** VERVM SI IDEM VOBIS PRODEST VOS NON ID FACERE INSCITIA EST, ita persuasurus <suam> utilitatem aliorum dixit se hoc quod facit facere utilitate, ut rei appetendae quodammodo se esse dixerit exemplum.
- 1072 deinde apponit ipsius sententiae propositionem **42** MILITEM EGO RIVALEM RECIPIENDVM CENSEO. primum hoc deliberatiuae est, ut *ipse*, qui suadet, aliquam sententiam dicat, quemadmodum in Philippicis (*cf. Cic. Phil. VIII 33; IX 15*)
- 1073 'quare ita censeo' *et in Sallustio (Catil. 52, 36)*. — **43** COGITA MODO TV HERCLE CVM ILLA PHAEDRIA post sententiae propositionem subnectit ea, quae utilia sunt Phaedriae, ut libenter cum meretrice uiuat et libenter capiat uictum: ipsum quidem non plurima dare, Thaidem contra plurima

3 ita <ut> β; fort. ita tu | acceperis *codd.*, corr. *Lindenbr.* || 6 respondisti *F* α || 7 tam] est α | <nam> uestrum α | non credo nec cognosco *G*, (*in mg. aliter add.*) *F* || 8 haec] hoc α || deliberatiuae *Lindenbr.*: -ua *codd.* || 9 deliberet *F*, -rat *rell.* | an *add. Lindenbr.*; ut post riualem α || 13 Gnatho *Lindenbr. pro* quod facio (-iat *F*) *codd.*, quod *infra inser. W.* | interponi α | et *add. W.*, suae *Schoell* || 16 capiat *F* α || 17 suam *add. W.* || 18 utilitate (inut- α) malum (-li *G* α) dixit (ind- *G*) *codd.*, corr. *W.* || 19 quodammodo *om. F* || 21 ergo *codd.* | deliberatiuae *W.*: -ua β, -uum α || 28 dare *om. F*

- uelle accipere; esse autem optimum, qui dare possit, hunc
 1077 solum militem. — 47 NEC MAGIS EX VSV TVO hoc est:
 nec est aliquis, qui magis sit ex tua utilitate, quod habet
 quod det et largius nemo dat. sed hic incidit quaestio
 1079 'forte datorem amare meretrix incipiat'. subiunxit 49 FA- 5
 TVVS EST INSVLSVS TARDVS STERTIT NOCTES ET DIES NEQVE
 ISTVM METVAS NE AMET MVLIER FACILE PELLAS VBI VELIS
 ita omni genere aptus est miles, uel ut dona det uel ut
 1081 facile contemni possit. — 51 PRAETEREA HOC ETIAM QVOD
 EGO VEL PRIMVM PVTO post tanta quae supra narrauerat 10
 commoda adiungit, quod etiam sibi maxime necessarium
 est, quod nemo melius accipiat quam miles. 'accipit' autem
 pascit, quod Virgilius (*Aen. III 353*) 'illos porticibus rex
 1083 accipiebat in amplis'. — 53 MIRVM NI ILLOC HOMINE QVOQVO
 PACTO OPVS EST siue quoniam nemo melius pascit neque 15
 prolixius, id est abundantius, siue quoniam multa dona
 meretrici donare potest, quocumque <modo> hic homo est
 1084 necessarius. — 54 VT ME IN VESTRVM GREGEM RECIPIATIS
 etiam de se persuadere uoluit, ut non excludatur, sed pa-
 riter cum his possit uiuere et iam horum auxilio uti. — 20
 1085 55 SATIS DIV IAM HOC SAXVM VERSO olim cum isto milite
 laboro. quem militem ob stultitiam 'saxum' appellauit, ut
 (*Verg. Aen. VI 471*) 'quam si dura silex aut stet Marpesia
 cautes': ubicumque enim est quaedam stupiditas, silici com-
 1093 paratur. — 63 DIXIN EGO IN HOC INESSE VOBIS ATTICAM 25
 ELOQVENTIAM quidam intelligunt hoc uersu de Terentio
 dici, qui ita comoediam scribit, ut in se habeat eloquen-
 tiam Atticam, hoc est Menandri eloquentiam, qui fuit

3 quod] quia G || 4 hec G, om. FVS | indicit *codd. praeter*
 G || 5 <ut> incipiat meretrix α | subiungit F || 8 ita W.: ista
codd. | aptus est *Lindenbr.*: aptasse *codd.* || 10 tanta] ea VS |
 commoda narrauerat *codd.* || 15 quoniam] quam G, quia *rell.* ||
 16 quoniam] quam G || 17 quocumque modo W.: et quocum-
 que *codd.*; ad quaec- *Lindenbr.* || 18 vt] cum α || 20 uti om. β ||
 21 hoc iam G, iam VS | verso] uoluo G || 22 ob F, om. *rell.* |
 saxum] *** P, om. VS || 24 cautex α || 25 uobis inesse G | hunc
 uersum G || 27 qui ita *Goetz-Schoell*: quia et F, qui etiam G,
 qui et a α | comedia α | atticam eloquentiam α || 28 eloquen-

Atticus; quidam de milite, ut per ironiam dictum sit; uel certe qui ad praesentem militem, ut credat se esse laudatum, 'dixi ego quod miles habeat in se eloquentiam Atticorum', siquidem et modo adiunxerit, quod dixit (*v. 62*) 'numquam etiam fui usquam, quin me omnes amarent 5 plurimum'. ita usque ad extremum melius persona seruata est militis gloriosi <et> oratio, ut *ab* illis se diceret digni. — **64** NIHIL PRAETER PROMISSVM EST omnia, quae dixisti, inuenimus in milite. an: omnia, quae promisimus tibi, implebuntur et nihil est uel erit praeter id quod 10 diximus?

tiam <siue elegantiam> *F*, om. *G* || 2 qui *etc.*] *fort.* <sunt> qui ... <putent dictum> 'dixi *etc.* || 3 ergo *codd.* || 4 et <ille>? | dixerit β || 5 amarint α || 7 et oratio *W.*: exaltatio *G*, oratio *rell.* || 8 praetermissum β | EST om. *F* || 9 an] et *G*